

POBRESA · RADIOGRAFIA DE LA IMMIGRACIÓ A CATALUNYA

Ser immigrant multiplica per tres el risc de ser pobre

Les traves de la llei d'estrangeria marquen la vida dels extracomunitaris i els condemnen a la vulnerabilitat

MARTA RODRÍGUEZ CARRERA
BARCELONA

Si hi ha un factor que marca les probabilitats de ser pobre a Catalunya és el de l'origen. Haver nascut fora dels límits de la Unió Europea gairebé multiplica per tres el risc d'exclusió social, el terme amb què la sociologia defineix una vida marginal i amb privacions de necessitats bàsiques: el 52,7% dels estrangers no comunitaris són pobres, enfront del 20,7% dels nascuts a Espanya, segons l'informe dels indicadors socials Insocat, elaborat per la federació ECAS. I si al lloc de naixement s'hi afegeix el factor del gènere, la fotografia de la pobresa té nom de dona, de dona migrant.

María Elena Velásques té 48 anys i en fa sis que va aterrar d'Hondures per guanyar una vida "tranquil·la" per a les seves dues filles. "Al meu país treballava de secretària, però no sabia si el dia que cobrava arribaria a casa amb el sou o si em matarien pel camí", explica. Està esperant que, finalment, aquest mes li arribi l'autorització de residència, l'esperat NIE, amb el qual podrà treballar en una empresa de neteja.

Quan va arribar a Barcelona no tenia ni idea que el camí per poder tenir una feina amb la qual tirar endavant la família fos tan summatament complicat. La llei espanyola d'estrangeria obliga -aquesta és la paraula- a residir ininterrompudament almenys tres anys en situació d'irregularitat administrativa, és a dir, a no ser considerat ciutadà amb plens drets i viure als marges. Això suposa que no se'ls permet treballar i, per tant, se'ls aboca, en el millor dels casos, a feines informals, sense cotitzar a la Seguretat Social i cobrant en B.

Sanae El Makrini, advocada especialitzada en immigració a Càritas, parla dels "murs" que han de superar els migrants a cada pas: el que

han de travessar per sortir del seu país en molts casos invertint els estalvis familiars; el de les dificultats d'empadronar-se; el de llogar un pis; el d'obrir un compte corrent; o el de poder treballar legalment. Són murs que es mantenen alts perquè han de "complir els requisits legals per poder renovar els permisos".

Invisibles a l'administració

El Makrini va arribar als 14 anys des del Marroc pel reagrupament familiar que va poder fer el seu pare després d'haver estat irregular els tres anys perceptius. "Són els invisibles de la societat, els que l'administració pública no pot atendre per llei i ha de derivar a les entitats socials", diu María Jiménez, tècnica d'immigració en els serveis bàsics. Sense cap cens oficial, es calcula que hi ha 100.000 immigrants irregulars a Catalunya, els quals, tot i que segurament tenen uns ingressos molt més baixos que la mitjana catalana i tenen mancances en l'habitatge o en l'accés a una alimentació sana, tenen la porta tancada en el sistema de protecció social públic. Les ajudes socials -la renda garantida de ciutadania, l'ingrés mínim vital o les pensions- exclouen la població migrant sense l'autorització de re-

Període

La llei obliga a passar tres anys com a irregular per demanar la residència

Prestacions

Els que no tenen papers no reben cap ajuda pública i han d'anar a les entitats

01. Un grup d'homes treballant davant d'una botiga del Raval. 02. Una dona esperant en una bugaderia de Barcelona, ahir. MANOLO GARCÍA

sidència. En aquest sentit, Jiménez insisteix que les prestacions econòmiques es donen "seguint criteris de renda i vulnerabilitat, no per passaport ni per nacionalitat". Fora d'aquesta realitat, afirma, només hi ha "mentides, xenofòbia i rumors".

Durant tots aquests anys sense papers, Velásques ha sobreviscut netejant una casa aquí, una oficina allà, o cuidant una persona gran a la nit. De vegades encadena tres o quatre feines al dia, però, tot i això, no arriba a final de mes, i molts cops ha de tirar dels aliments que li proporciona una entitat o de l'ajuda d'"amigues". Ara, tot i que té una nòmina "decent" i ja no depèn de l'assistència social, continua compartint pis amb altres dones migrants com ella, perquè si no hauria de destinar gairebé tres quartes parts del seu sou per pagar un lloguer. "Del que guanyo, una part l'envio a la meua família a Hondures, i també vull estalviar", diu, així que, fet i fet, la bossa no dona ni per a vacances, ni entrades de cine, ni cap extra.

La perversió del sistema

Des de la seva oficina, Jiménez adreça els migrants irregulars que viuen al municipi a fer cursos de català i els anima a participar en activitats que organitza el mateix Ajuntament per poder fer la regularització per arre-

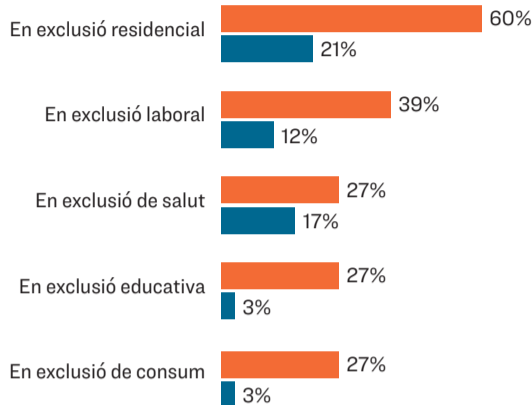
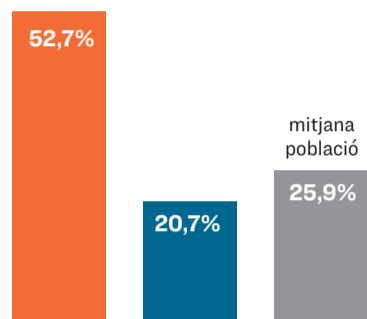

Factors afegits de desigualtat

Dades del 2021 a Catalunya ■ Nascuts a Espanya ■ Nascuts fora de la UE

Risc d'exclusió social

Mercat laboral

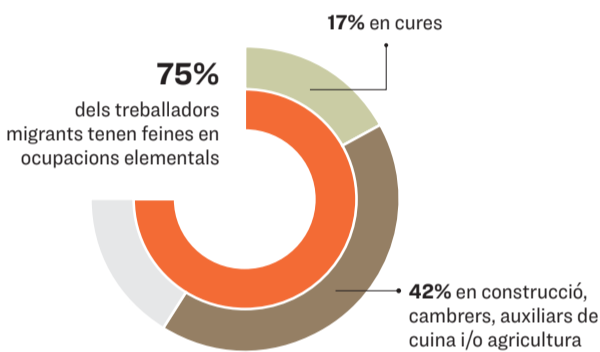
4 de cada 10 cobren menys de 1.000 €

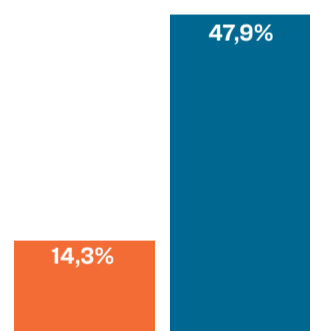
Bretxa salarial

Sous mitjans bruts

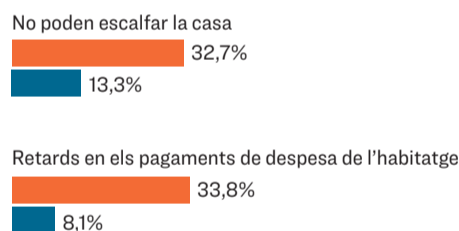
27.814 €
21.685 € (-6.129 €)

Pobresa després de rebre prestacions socials

Privacions en habitatge i energia

Font: Insocat i FOESSA / Gràfic: Elia Kelly

Criatures pobres

La síndica de greuges denunciava aquesta setmana la vulnerabilitat que pateixen 400.000 menors d'edat catalans, i assenyalava com les criatures nascudes fora de la UE o de pares extracomunitaris són un dels col·lectius que requereixen una atenció prioritària. El fet que els progenitors hagin de complir els requisits legals per tenir dret a una prestació social impacta en la vida d'aquests infants. Per exemple, l'accés a l'educació infantil (0-3 anys) és tres vegades menor que el dels autòctons i, com diu l'advocada de Càritas Sanae El Makrini, això significa que la vigilància de la norma per "la situació administrativa dels pares fa que s'oblidin els drets de la infància".

econòmiques, mentre que entre els migrants gairebé no hi ha diferència. De fet, Càritas i Creu Roja, així com les entitats més petites, alerten que el sistema social, a diferència de l'educatiu o sanitari, no és prou eficient per reduir la taxa de pobresa, en part perquè es donen "ajudes puntuals, que tenen disparitat de criteris".

Sense errors

I, un altre cop, per la rigidesa de la llei d'estrangeria, que per a l'advocada de Càritas "és un fre" perquè els migrants tirin endavant i per a Laia Costa, de la fundació Ficat, "una norma injusta i inhumana que no permet als migrants equivocar-se" amb els mateixos errors que comet un autòcton. Oblidar-se d'acudir a una cita per renovar el permís o tenir antecedents policials és suficient per passar un altre cop a la irregularitat. O, com assenyalava El Makrini, estar sense feina en el moment que toca la renovació del permís. I quan una persona perd el NIE, perd també el dret a seguir cobrant la prestació social, fins i tot la de l'atur encara que hi tingui dret, fins que no torni a la legalitat.

El senegalès Max Diatta va arribar fa dues dècades amb un visat d'estudis "sense permís de feina", i a cada renovació ha hagut de complir els requisits exigits. Ara està a l'espera que li arribi la resolució i es queixa dels problemes que tenen per aconseguir una cita a les oficines d'estrangeria per fer els tràmits. Subratlla que molts cops triguen tant que "els papers arriben a punt de caducar". Per al primer permís de residència cal demanar els antecedents penals al país d'origen i presentar el passaport o el carnet d'identitat, uns documents que no sempre són fàcils d'obtenir per la complexitat de les administracions o la pèrdua o robatori.

lament social. "Són irregulars per a l'administració que, alhora, els exigeix que demostrin que viuen aquí des de fa tres anys perquè puguin plantejar-se regularitzar la seva situació", afirma la tècnica. Per a l'advocada de Càritas, aquesta dinàmica "no té cap sentit, tret que es busqui mà d'obra barata".

Abans d'aconseguir els papers, l'Aisha M. va estar també en la irregularitat treballant en una acadèmia de música privada sense contracte, tot i els esforços de la directora del centre per fer entendre al funcionari de torn que la volia a la seva plantilla. No hi va haver manera. Passats els tres anys, l'acadèmia li va fer una oferta laboral de 26 hores setmanals. També l'hi van denegar.

El reglament d'estrangeria lliga la residència a un contracte laboral d'un any i jornada completa, unes condicions que El Makrini afirma que són avui dia "molt difícils fins i tot per a autòctons". Finalment l'Aisha va trobar l'ajuda entre les veïnes del barri -d'aquí la importància de fer xarxa social-, que es van

conjurar per fer-li tres contractes com a dona de fer feines que sumaven 40 hores. Tot era una farsa. L'acord era que l'Aisha es pagava la Seguretat Social d'amagat fins que, passats uns mesos, ja va fer el salt a l'acadèmia. La incongruència del sistema és que "obliga a fer trampes" fins i tot en aquest cas, en què el sou era més alt com a professora a temps parcial que netejant tot el dia. La dona viu en un pis petit amb la seva filla de tres anys i també es queixa que el seu nom, l'accent i la fisonomia han estat suficients perquè les immobiliàries la rebutgessin abans de demostrar que té una nòmina solvent.

Sanae El Makrini

ADVOCADA DE CÀRITAS

"Les persones migrants han de passar murs i més murs per poder tirar endavant la seva vida i poder sobreviure amb dignitat"

Tant els informes Insocat com el de Foessa, impulsat des de Càritas, confirmen que la pobresa s'acarnissa sobre aquesta població immigrant que, sense una xarxa familiar sòlida, es veu més exposada a la inestabilitat laboral, a l'encariment dels preus de l'habitatge o a ser estafats. Les tres últimes crisis des del 2008 han tingut un impacte enorme entre aquest col·lectiu, que fins i tot quan compleixen els requisits per estar sota l'escut social els costa més allunyar-se de la línia de l'exclusió. Ho diuen les dades de la Taula del Tercer Sector: la pobresa extrema entre els autòctons es redueix a la meitat un cop reben prestacions

María Elena Velásques

PENDENT DEL PERMÍS DE RESIDÈNCIA

"A Hondures treballava de secretària i ara he hagut de netejar cases i oficines fins que he pogut fer papers perquè m'han ofert un contracte per un any"